

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Algemeen

Een Meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling helpt professionals, zoals huisartsen, zorgaanbieders, leerkrachten of medewerkers van jeugdinrichtingen, goed te reageren bij signalen. Sinds 1 juli 2013 zijn professionals verplicht de Meldcode te gebruiken bij vermoedens van geweld in huiselijke kring. Per 1 januari 2019 is de Meldcode veranderd. Het is een professionele norm om melding te doen bij Veilig Thuis als er vermoedens zijn van acute en structurele onveiligheid.

De 5 stappen uit de Meldcode blijven bestaan, maar stap 4 en 5 worden aangepast. In stap 5 vervalt het onderscheid tussen hulp verlenen of melden. De beroepskracht neemt in de nieuwe situatie twee losse besluiten: (zie figuur 1).

1. Is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk?
2. Is zelf hulp bieden of organiseren ook (in voldoende mate) mogelijk?

Als hulpmiddel om te komen tot het besluit om te melden is het per 1 januari 2019 verplicht om als beroepskracht een afwegingskader te gebruiken in stap 4 en 5 van de Meldcode.

Dit afwegingskader helpt hen bij het wegen van huiselijk geweld of kindermishandeling en bij het beslissen. De afwegingskaders van deze nieuwe Meldcode zijn in de eerste helft van 2018 opgesteld door de beroepsgroepen die vallen onder de Meldcode.

Het bevoegd gezag van:

StA samen sterk
Beilerstraat 24
9401 PL Assen

Overwegende dat

- StA samen sterk verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan zijn cliënten en dat deze verantwoordelijkheid ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan cliënten die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- Van de beroepskrachten die werkzaam zijn bij StA samen sterk op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met cliënten alert zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling; en dat zij effectief reageren op deze signalen met als doel signaleren en stoppen van het mogelijke geweld; en hulp bieden bij de gevolgen ervan; dit conform de voorschriften van de betreffende beroepsgroep. De beroepskracht is verplicht om enige signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling kenbaar te maken bij leidinggevende en/of coördinerende beroepskracht/aandachtsfunctionaris;

- StA samen sterk een Meldcode vaststelt zodat de beroepskrachten die binnen StA samen sterk werkzaam zijn, weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- StA samen sterk in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de beroepskrachten bij deze stappen ondersteunt;
- Onder huiselijk geweld wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling, eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex) partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten. Het gaat bij huiselijk geweld om de relatie tussen pleger en slachtoffer en niet om de locatie waar het geweld plaatsvindt;
- Onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen getuige van huiselijk geweld, conflictscheiding, eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- Onder beroepskracht in deze code wordt verstaan: de beroepskracht die voor StA samen sterk werkzaam is en die in dit verband aan cliënten van de instantie zorg, begeleiding of een andere wijze van ondersteuning biedt;
- Onder cliënt in deze Meldcode wordt verstaan: iedere persoon aan wie de beroepskracht zijn professionele diensten verleent, zowel intern als extern;

In aanmerking nemende de

- Algemene Verordening Gegevensbescherming;
- Jeugdwet;
- Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015;
- Wet langdurige zorg;
- Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling;
- De privacyverklaring van StA samen sterk.

StA samen sterk stelt de volgende Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling vast, en maakt gebruik van een stappenplan om huiselijk geweld of kindermishandeling in kaart te brengen en te melden.

STAPPENPLAN BIJ SIGNALLEN VAN HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING

Een aantal opmerkingen vooraf

De wijzigingen met ingang van 1 januari 2019 zijn alle beroepsgroepen die onder de werking van de Wet verplichte Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling vallen verplicht over een afwegingskader te beschikken. Dit is vastgelegd in een aanpassing van het Besluit verplichte Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Het gaat om beroepsgroepen uit de sectoren gezondheidszorg, jeugdhulp, kinderopvang, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning en justitie. Alle beroepsgroepen die nu al werken met een Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, dienen deze aan te vullen met een afwegingskader.

Vanaf 1 januari 2019 zijn beroepskrachten die onder de werking van de Wet verplichte meldcode vallen verplicht het afwegingskader in hun praktijk te gebruiken.

De professionele norm

Het melden van mogelijke kindermishandeling en/of huiselijk geweld is een professionele norm en als zodanig noodzakelijk:

1. In ALLE gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid.
2. In alle ANDERE gevallen waarin de beroepskracht meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
3. Wanneer een beroepskracht die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Eenmalige contacten

Dit stappenplan gaat ervan uit dat de beroepskracht en de cliënt regelmatig contact met elkaar hebben (dit ligt anders bij een spoedeisende hulp van een ziekenhuis of bij een huisartsenpost).

Strafrechtelijke aanpak

Als door de signalen een vermoeden ontstaat van een ernstig misdrijf, is het verstandig om de te zetten stappen, via Veilig Thuis, af te stemmen op eventuele interventies van de politie.

Gesprekken met slachtoffer en getuige kunnen het leveren van bewijs in de strafzaak namelijk belemmeren.

Verhouding tot de verwijnsindex risicojongeren

In geval van een vermoeden van kindermishandeling zal de beroepskracht, voor zover StA samen sterk is aangesloten bij de verwijnsindex risicojongeren, doorgaans niet alleen de stappen van de Meldcode zetten, maar daarnaast ook overwegen of een melding moet worden gedaan in de verwijnsindex.

Deze verwijnsindex heeft tot doel om beroepskrachten die met dezelfde jongere te maken hebben met elkaar in contact te brengen. Een melding kan worden gedaan als een minderjarige mogelijk wordt bedreigd in zijn ontwikkeling naar volwassenheid. Doel van de melding in de verwijnsindex is te komen tot een gezamenlijke aanpak van de problematiek van de jongere en zijn gezin.

Voor het doen van een melding biedt de Jeugdwet in artikel 7.1.4.1 een wettelijk meldrecht aan beroepskrachten van instellingen die bevoegd zijn om een melding te doen in de verwijzindex risicojongeren.

Het gaat derhalve niet om een keuze tussen een melding in de verwijzindex of de stappen van de Meldcode. Beide acties kunnen bij vermoedens van kindermishandeling aan de orde zijn, omdat ze elkaar ondersteunen.

Veilig Thuis

Bij iedere stap van de Meldcode geldt dat er altijd contact kan worden opgenomen met Veilig Thuis, het advies en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 1: Breng de signalen in kaart

- Breng feiten of signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze objectief vast in het dossier van de cliënt (zo nodig onder een aparte kop 'Meldcode'). Maak daarbij duidelijk onderscheid tussen feiten en signalen.
- Vul te allen tijde een MIC-FOBO formulier in en voeg deze toe aan het verslag dat je maakt aan de hand van signalen die je hebt opgevangen of hebt vernomen. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen. Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van een Signaleringsinstrument. Als bijlage van deze Meldcode zijn signaleringslijsten toegevoegd die gebruikt kunnen worden bij de signalering van huiselijk geweld en of kindermishandeling.
- Heb je zelf geen contact met de kinderen van de cliënt, dan kun je toch signalen vastleggen over de situatie waarin deze kinderen zich mogelijk bevinden, als de toestand van de cliënt daartoe aanleiding geeft. Dit doe je middels een 'kindcheck', bijlage 1 behorende bij deze Meldcode. De Wet stelt dat de Meldcode een kindcheck dient te bevatten.
- Meen je dat de medische conditie of de omstandigheden waarin de cliënt verkeert, een risico vormt voor de veiligheid of de ontwikkeling van kinderen, of twijfel je daarover, dan zet je de stappen van de Meldcode. Bij stap 1 worden in dat geval de 'oudersignalen' vastgelegd die aanleiding geven tot twijfels over de veiligheid of de gezonde ontwikkeling van de kinderen.
- Eventueel kun je informatie inwinnen bij direct betrokkenen. Hierbij is het zeer belangrijk dat hypothesen of gevoelens bij een bepaalde situatie altijd als zodanig worden vermeld in de rapportage.
- Betreffen de signalen huiselijk geweld of kindermishandeling gepleegd door een beroepskracht, meldt de signalen dan bij de leidinggevende of de directie, conform de interne richtlijnen. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing.
- Mocht het je leidinggevende betreffen waarbij je het vermoeden hebt van daderschap in huiselijk geweld en of kindermishandeling, dan meld je dit te allen tijde bij de vertrouwenspersoon die gekoppeld is aan StA samen sterk . Eventueel kun je dit bespreken met een directe collega.

Beschrijf signalen zo feitelijk mogelijk

- Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling.
 - Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht.
 - Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd. Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde beroepskracht.
 - Probeer objectief te kijken naar alle feiten. Het onderbuikgevoel speelt bij signalering ook een belangrijke rol. Probeer hier onderscheid in te maken, zet alle gevoelens die je in een specifieke situatie hebt, gerust op papier. Deze gevoelens kunnen eveneens als hypothesen later worden bevestigd of ontkracht. Ook deze bevindingen meld je altijd in het op te stellen verslag.
- Vermeld altijd datum, plaats, situatie en overige aanwezigen.
 - Signalen die duidelijk maken welke zorgen de begeleider ziet, hoort of ruikt.
 - Signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten.
 - Contacten over deze signalen.
 - Stappen die worden gezet en wie hiervoor verantwoordelijk is.
 - Besluiten die worden genomen.
 - Vervolgaantekeningen over het verloop.

Bij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling zal er altijd een signaleringsverslag gemaakt worden door de desbetreffende begeleider. Deze begeleider gaat alle stappen bij langs, zoals hierboven beschreven zijn.

Binnen StA samen sterk neemt Stefan ter Horst contact op met Veilig Thuis.

Stap 2: Raadpleeg een collega, leidinggevende, aandachtfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling of Veilig Thuis

- Bespreek de signalen met een deskundige collega en vraag zo nodig ook (anoniem) advies aan Veilig Thuis. Je informeert altijd je leidinggevende en bespreekt het in je team.
- Advies van Veilig Thuis is er om in de eerste plaats zonder het noemen van persoonsgegevens van de betreffende cliënt advies in te winnen. Dit advies kan gaan over het inschatten van de situatie (is het structureel of acuut), maar ook hoe te handelen in stap 3: met wie ga je in gesprek en hoe schat je veiligheid in van jezelf, cliënt en/of anderen. Voor het inwinnen van anoniem advies heb je geen toestemming nodig van cliënt en/of diens wettelijke vertegenwoordiger.
- (Specifieke) vormen van geweld vragen soms om een andere aanpak en om een andere (volgorde van) stappen. Vooral wanneer er weinig expertise is op dit terrein, is het van belang dat er altijd eerst advies wordt opgevraagd over de aanpak en over de mogelijke risico's van vervolgstappen voordat deze worden gezet.
- Uitkomsten worden ook hier altijd vastgelegd in het cliëntdossier

Stap 3: Ga het gesprek aan met de cliënt

- Na overleg met collega's en/of met Veilig Thuis bespreek je de signalen met de cliënt. Ook hier geldt dat wanneer je ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de cliënt, je een deskundige collega en/of Veilig Thuis raadpleegt. Omdat openheid een belangrijke grondhouding is, wordt zo snel mogelijk contact gezocht met de cliënt (of met zijn ouders) om de signalen te bespreken.
 - Maak bewust de keus wie het gesprek met de cliënt voert en op welke wijze dit gebeurt. Probeer zoveel mogelijk de nadruk te leggen op de zorgvraag.
 -
 - Leg de cliënt het doel uit van het gesprek;
 - Beschrijf de feiten die je hebt vastgesteld en de waarnemingen die je hebt gedaan (de Meldcode wijkt per beroepsgroep iets af);
 - Nodig de cliënt uit om daarop te reageren;
 - Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen je hebt gezien, gehoord en waargenomen en – indien van toepassing – wat je in reactie daarop verteld is.
- In geval van vrouwelijke genitale verminking kun je daarbij de Verklaring tegen meisjesbesnijdenis gebruiken. Bij vermoedens van verminking, eengerelateerd mishandeling/geweld of huwelijksdwang ga je niet in gesprek met een cliënt en/of diens wettelijke vertegenwoordiger zonder eerst advies in te winnen bij een deskundig, en ter zakendoende, instantie. Aangezien de kans hierop bij StA samen sterk klein is, wordt altijd een expert geraadpleegd om vooraf overleg te voeren om te beoordelen of het voeren van een gesprek in dit stadium, in verband met de veiligheidsrisico's, verantwoord is.
- Dit kan ook gelden bij seksueel misbruik. Zo is het denkbaar dat je besluit om het vermoeden van seksueel misbruik of eengerelateerd geweld nog niet met de dader te bespreken omdat hij het risico aanwezig acht dat de dader zich, na dit gesprek, op het slachtoffer zal afreageren.

Het doen van een melding zonder dat de signalen zijn besproken met de cliënt, is alleen mogelijk als:

- De veiligheid van de cliënt, die van jezelf, of die van een ander in het geding is, of
 - Als de cliënt zelf aangeeft niet te willen praten en of praten niet mogelijk is voor een cliënt.
- Bij een sterk vermoeden is een melding dan noodzakelijk.

Gesprek met kinderen

Bij StA samen sterk begeleiden wij in principe geen kinderen/jongeren. StA samen sterk biedt begeleiding aan (jong) volwassenen (18+). Mocht er in een uitzonderlijk geval toch begeleiding geboden worden geldt het volgende:

Ook als een cliënt nog jong is, is het van belang dat je als medewerker het gesprek aangaat, tenzij dat vanwege zijn jeugdige leeftijd echt niet mogelijk of te belastend voor hem is. Je beoordeelt zelf of een gesprek zinvol en mogelijk is, zo nodig in overleg met een collega of met Veilig Thuis.

NB: Het kan van belang zijn om een kind alleen te spreken, zonder dat zijn ouders/wettelijk vertegenwoordigers daarbij aanwezig zijn zodat het kind zich vrij kan uiten. Als uitgangspunt geldt dat de ouders/wettelijk vertegenwoordigers hierover vooraf behoren te worden geïnformeerd. Maar in verband met de veiligheid van het kind, van de medewerker, of die van anderen, kan je, bij wijze van uitzondering, besluiten om toch een eerste gesprek met het kind te voeren zonder dat de ouders hierover van te voren worden geïnformeerd. Binnen StA samen sterk neemt Stefan ter Horst contact op met Veilig Thuis.

Het kan ook zijn dat er vermoedens van huishoudelijk geweld en/of misbruik bij één of meerdere van de kinderen van cliënt

De keus om het gesprek aan te gaan en of ouders geïnformeerd worden, wordt te allen tijde overlegt met de directeur binnen StA samen sterk. Hierin moet overwogen worden of er, en welke risico's er zijn voor het kind wanneer dit vooraf aan ouders of wettelijk vertegenwoordigers wordt vermeld. Bij de afweging wordt de Kindcheck meegenomen, en is de beoordeling of onveiligheid van acute of structurele aard is van groot belang. De redenen voor dit besluit dienen zorgvuldig vastgelegd te worden in het cliëntdossier. Soms zal het vermoeden door het gesprek worden weggenomen.

Worden de zorgen over de signalen niet weggenomen, dan worden ook de volgende stappen gezet.

Uitkomsten worden altijd vastgelegd in het cliëntdossier.

Stap 4: Inschatting risico, aard en ernst van geweld/mishandeling

Na de eerste drie stappen beschik je al over redelijk veel informatie: de beschrijving van de signalen die er zijn vastgelegd, de uitkomsten van het gesprek met de cliënt én het advies van deskundigen.

- Weeg op basis van de beschrijving van de signalen, het advies en het gesprek met de cliënt het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling; en weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling en of er vermoedens zijn van acute of structurele onveiligheid. Dit is complex, feiten dienen gescheiden te worden van meningen.
- Bij twijfel over de risico's, de aard en de ernst van het geweld en bij twijfel over de vervolgstap moet altijd (opnieuw) advies worden gevraagd aan Veilig Thuis, nog zonder registratie van persoonsgegevens van de mogelijke betrokkenen.

De weging wordt bij StA samen sterk altijd in samenspraak met directeur contact op met Veilig Thuis.

Stap 5: Beslis: Organiseer zelf hulp of doe een melding

Na de weging van stap 4 komt Stefan ter Horst die binnen StA samen sterk verantwoordelijk is voor het al dan niet doen van een melding, zo nodig ondersteund door deskundigen, tot twee beslissingen.

Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen, en in deze volgorde worden genomen:

1. Is melden noodzakelijk?
2. Is zelf passende en toereikende hulp* bieden of organiseren (ook) mogelijk?

* door zowel StA samen sterk als betrokkenen.

Melden is noodzakelijk wanneer er sprake is van acute of structurele onveiligheid.

Zie ook figuur 1 voor de te nemen stappen (met bijbehorende vragen).

Als StA samen sterk beslist om te melden, dan maak je de afweging of hulp bieden of organiseren ook tot de mogelijkheden behoort samen met Veilig Thuis.

Vereisten aan de te organiseren of te bieden hulp bij huiselijk geweld of kindermishandeling zijn:

- Er is voldoende zicht op (on)veiligheid in het heden;
- Er is voldoende zicht op onveilige gebeurtenissen in het verleden (waaronder eerdere meldingen);
- Alle betrokken beroepskrachten hebben de focus op het stoppen van geweld en een (duurzaam) herstel van de veiligheid;
- Hulp is gericht op het versterken van de veerkracht en het herstel van de schade die is veroorzaakt door (de dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling bij de betrokkene(n);
- Er is sprake van een gezamenlijke analyse en plan met doelen en evaluatiemomenten van de beroepskrachten. Dit plan is op maat gemaakt met alle betrokkenen binnen het gezin of huishouden;
- Indien meerdere beroepskrachten betrokken zijn, zijn er afspraken over samenwerking en casusregie op de veiligheid (en multidisciplinaire) hulpverlening.

Melden en bespreken met de cliënt

- Meld het vermoeden bij Veilig Thuis en;
- Sluit bij de melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die je meldt (ook) van anderen afkomstig is;
- Overleg bij de melding met Veilig Thuis wat je na de melding, binnen de grenzen van je gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kunt doen om de cliënt en zijn of haar gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of mishandeling te beschermen.

Bespreek de melding vooraf met de cliënt (in ieder geval vanaf 12 jaar) en/of met de ouder (als de cliënt nog geen 16 jaar oud is).

- Leg uit waarom je van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is;
- Vraag de cliënt en wettelijke vertegenwoordigers uitdrukkelijk om een reactie;
- In geval van bezwaren van de cliënt: overleg op welke wijze jij tegemoet kunt komen aan

deze bezwaren;

- Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om je cliënt of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in de afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de cliënt of zijn gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen;
- Doe een melding indien naar jou oordeel de bescherming van de cliënt of zijn gezinslid de doorslag moet geven.

Van contacten met de cliënt over de melding kun je afzien:

- Als de veiligheid van de cliënt, die van jezelf, of die van een ander in het geding is.
 - Als de cliënt zelf aangeeft niet te willen praten en of praten niet mogelijk is voor een cliënt.
- Bij een sterk vermoeden is een melding dan noodzakelijk.

Overleg bovenstaande altijd met leidinggevende of coördinerend medewerker. Hieronder vind je signalen die er mogelijk op kunnen wijzen dat iemand slachtoffer is van huiselijk geweld. Dit zijn slechts enkele mogelijkheden, deze zijn wel het meest voorkomend. Het staat niet vast dat als er sprake is van huiselijk geweld, de onderstaande punten ook daadwerkelijk aanwezig zijn.

Bijlagen behorende bij de Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling

Bijlage 1 Kindcheck

Bijlage 2 Signalen kindermishandeling 0-4

Bijlage 3 Signalen kindermishandeling 4-12

Bijlage 4 Signalen kindermishandeling 12-18

Bijlage 5 Signalenlijst maatschappelijke vroegsignalering geweld en afhankelijkheidsrelaties

Bijlage 6 Basisdocument 'Het afwegingskader in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling'

Figuur 1: Stappenplan Meldcode

Figuur 1:

